

بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس اعتیاد به شبکه اجتماعی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۲۵ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۶

خلاصه

مقدمه

با گسترش و تنوع شبکه‌های اجتماعی، اعتیاد به این شبکه‌ها در میان کاربران نوجوان افزایش یافته است. هدف پژوهش حاضر انطباق یابی و تعیین ویژگی‌های روانسنجی مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی (SNA) در میان نوجوانان دبیرستانی می‌باشد.

روش کار

جامعه آماری پژوهش مشتمل بر تمامی دانش‌آموزان پسر متوسطه دوم شهر تربت حیدریه در سال ۱۴۰۲_۱۴۰۱ می‌باشد که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای، ۳۹۹ نفر از این جامعه انتخاب شدند و به پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، اعتیاد به گوشی هوشمند و مقیاس رضایت از زندگی پاسخ دادند. به منظور تعیین روایی عاملی از روش آماری تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم و به منظور بررسی همسانی درونی از روایی همگرا و واگرا و ضرایب آلفای کرونباخ استفاده شد.

نتایج

تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم، اعتبار درونی شبکه‌های اجتماعی را برای اندازه‌گیری برجستگی، تغییر خلق و خو، تحمل، ترک کردن، تعارض و عود به صورت تجربی پشتیبانی کرد. در بررسی روایی همگرا و واگرا، به طور کلی همبستگی مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی و ابعاد آن با اعتیاد به گوشی هوشمند مثبت و معنادار ($r=0/83$ و $P<0/01$) و با رضایت از زندگی منفی و معنادار ($r=-0/34$ و $P<0/01$) بود. علاوه بر این ضرایب همسانی درونی زیر مقیاس‌های پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی بین ۰/۷۳ تا ۰/۹۷ به دست آمد.

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه حاضر علاوه بر حمایت از نظریه‌های گریفت‌نشان داد که پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی ویژگی‌های روانسنجی مناسب دارد و برای اندازه‌گیری اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در گروه دانش‌آموزان پسر ایرانی ابزاری مناسب است.

کلمات کلیدی

اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، روانسنجی، مقیاس، دانش‌آموزان
پی‌نوشت: این مطالعه فاقد تضاد منافع می‌باشد.

محمد صالحی منظری^۱

محمد آقا دلاورپور^{۲*}

سیاوش طالع پسند^۳

^۱دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی

تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

^۲استادیار گروه روانشناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران (نویسنده مسئول)

^۳دانشیار گروه روانشناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

Email: mdelavarpour@semnan.ac.ir

مقدمه

امروزه با توسعه و افزایش دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات، زندگی انسان‌ها از جهات گوناگون دچار دگرگونی شده است، به گونه‌ای که بخش عمده‌ای از ارتباطات بین فردی در محیط‌های آنلاین صورت می‌گیرد (۱). برجسته‌ترین فعالیت آنلاین افراد، پیرامون سایت‌های شبکه‌های اجتماعی است که در آن کاربران توانایی منحصر به فردی برای ایجاد پروفایل‌های شخصی دارند (۲). به جهت به روز رسانی مداوم شبکه‌های اجتماعی و تنوع در دیدگاه‌های نظری، ارایه یک تعریف واحد از شبکه‌های اجتماعی دشوار است (۳، ۴). با این حال، می‌توان گفت که این شبکه‌ها با هدف بحث و اشتراک گذاری تعاملی و فوری اطلاعات ایجاد شده‌اند (۵). در حال حاضر تعداد کاربران شبکه‌های اجتماعی فراتر از ۳/۶ میلیارد نفر شده است که حدود نیمی از جمعیت جهان است (۶). تا ژانویه ۲۰۲۲، فیس بوک بیش از ۲/۹ میلیارد کاربر فعال ماهانه داشته و پس از آن یوتیوب (۲/۵ میلیارد)، اینستاگرام (۱/۴ میلیارد) و تیک تاک (یک میلیارد) قرار دارند (۷). در این بین مطالعات حاکی از استفاده ۹۳ تا ۹۷ درصدی نوجوانان ۱۳ تا ۱۷ ساله از شبکه‌های اجتماعی است (۸). این میزان استفاده و محبوبیت چشمگیر سبب شد تا پژوهشگران به تحلیل روانی _ اجتماعی شبکه‌های اجتماعی بپردازند (۹). شبکه‌های اجتماعی از یک سو سبب افزایش تعاملات اجتماعی کاربران و کسب حمایت‌های اجتماعی می‌گردد (۱۰، ۱۱) و از طرف دیگر باعث کاهش عزت نفس (۱۲)، هوش هیجانی (۱۳)، افزایش افسردگی، اضطراب و شیدایی (۱۴)، اختلالات روانی (۱۵) استرس تحصیلی و به طور کلی کاهش سلامت روانی و جسمانی می‌گردد (۱۶). سازمان بهداشت جهانی نیز استفاده مشکل ساز از شبکه‌های اجتماعی و ارتباط آن با اختلالات بالینی را به طور جدی هشدار داده است (۱۷). بنابراین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی یکی از آسیب‌های برآمده از استفاده مشکل‌زا از شبکه‌های اجتماعی مجازی است که در برخی از کاربران مشاهده می‌شود. در واقع، این گروه از کاربران به طور افراطی از این شبکه‌ها

استفاده می‌کنند و به آن وابستگی دارند (۱۸). گزارش این پیامدها موجب شد که اعتیاد یا وابستگی افراطی به شبکه‌های اجتماعی موجب حساسیت و نگرانی محققان و گسترش مطالعات نظری و کاربردی متعدد و پراکنده‌ای در این حوزه شده است (۱۹، ۲۰). آنچه‌آن که اتفاق نظر کامل در این زمینه وجود ندارد و محققان مختلف برای نشان دادن این مسئله از اصطلاحات مختلفی مانند «اعتیاد»، «استفاده مشکل ساز» و «استفاده اجباری» از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی استفاده کرده‌اند. به نظر می‌رسد، علیرغم اینکه مشکل وابستگی و استفاده افراطی از شبکه‌های اجتماعی واقعی است، اما تحقیقات در مورد اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی از مشکلات روش شناختی زیادی رنج می‌برد (۲۱). به ویژه اینکه اعتبار سازه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی به دلیل این مشکلات و عدم دسترسی به یک ابزار دقیق مبتنی بر نظریه همچنان به چالش کشیده می‌شود. اخیراً شهنواز و رحمان^۲ (۲۲) با مرور پیشینه و شناسایی و طبقه‌بندی ابزارهای موجود، در این زمینه مبادرت به ساخت یک ابزار مناسب و دقیق مبتنی بر نظریه کردند. بر این اساس می‌توان چهار شکل از اقدامات صورت گرفته جهت مفهومی سازی و سنجش را معرفی کردند. ۱) ابزارهایی که اعتیاد کلی به اینترنت را مورد سنجش قرار می‌دهند و محققان معمولاً با کمک تکنیک تغییر واژه^۳، این ابزارها را برای سنجش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مورد استفاده قرار می‌دهند. ۲) ابزارهای سنجش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی خاص که عمدتاً اعتیاد به پلتفرم‌های محبوب یا پرکاربرد (مانند فیسبوک و اینستاگرام و...) را می‌سنجند و وضعیت کلی این نوع اعتیاد را ارزیابی نمی‌کنند. ۳) ابزارهای سنجش اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی که موضوعی کلی تر از شبکه‌های اجتماعی است و نباید این دو را به جای همدیگر به کار برد. ۴) ابزارهایی که صرفاً اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی و ماهیت واقعی این سازه را نشان می‌دهند. بدیهی است که ابزارهایی که در چارچوب سه مورد اول قرار می‌گیرند به دلایلی چون عدم بهره‌گیری از یک تئوری مرتبط، عدم تمایز گذاری مناسب بین سازه‌ها و عدم جامعیت پوشش محتوایی کافی، برای سنجش سازه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مناسب

³ rewording

¹ Social Networking Sites (SNSs)

² Shahnawaz & Rehman

طور مشابه صادق زاده و همکاران با بهره‌گیری از مقیاس اعتیاد به اینترنت یانگ، پرسشنامه استفاده آسیب‌زا از اینترنت^۹ کاپلان، اعتیاد به فیسبوک بر گن^{۱۰} مقیاسی را تدوین کردند که مشتمل بر ۳۲ گویه و ۴ مولفه اشتغال ذهنی، تنظیم خلق، نارسایی خودتنظیمی و پیامدهای منفی است (۲۷). در خصوص دو ابزار اخیر نیز مواردی چون متکی بودن به تحلیل آماری به جای تحلیل نظری و یا استفاده از بافت سایر جنبه‌های فناوری جهت توصیف و سنجش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی وجود دارد. در این بین تنها ابزاری که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را منحصراً بر اساس مولفه‌های اعتیاد رفتاری بررسی می‌کند و در عین حال به دلیل تعداد مناسب گویه‌ها، پوشش محتوایی خوبی دارد، مقیاس جدید اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی شهناز و رحمان است که با هدف رفع مشکلات مفهومی و روش شناختی ابزارهای موجود ساخته شد. این مقیاس مبتنی بر نظریه گریفیت است (۲۲). مدل مولفه‌ای گریفیت که مبتنی بر یک رویکرد زیستی روانی-اجتماعی است (۲۸)، مهمترین و پذیرفته شده ترین تلاش نظری در جهت توصیف این نوع اعتیاد است. طبق مدل گریفیت اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در چارچوب اعتیادهای رفتاری قرار می‌گیرد (۲۸) و بر این اساس می‌توان اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را پدیده‌ای متشکل از ۶ مولفه تغییر خلق^{۱۱} (زمانی که استفاده از شبکه‌های اجتماعی موجب تغییر و بهبود خلق فرد می‌شود)، برجسته بودن^{۱۲} (یعنی شبکه اجتماعی بر زندگی، افکار، احساسات و رفتار کاربر مسلط می‌شود؛ حتی در اوقاتی که مشارکت فعال در آنها ندارد)، تحمل^{۱۳} (یعنی برای حفظ حال خوب، به مرور زمان استفاده از سایت‌های شبکه اجتماعی بیشتر و بیشتر شود)، علایم ترک^{۱۴} (هنگامی که فعالیت در شبکه اجتماعی محدود یا متوقف می‌شود، فرد علائم جسمی و احساسی ناخوشایندی را تجربه می‌کند)، تعارض^{۱۵} (زمانی که این فعالیت باعث ایجاد

نیستند و برگزیدن رویکرد آخر، منطقی‌تر می‌نماید. در چارچوب مسیر پژوهشی آخر، کارهایی انجام شده است. برای نمونه شهناز، گانگول و ژوو^۱ در یک تلاش وارونه سعی کردند که با ساخت مقیاس اعتیاد به شبکه‌سازی اجتماعی^۲ و طراحی تعدادی از گویه‌ها، به طور غیرنظری و از طریق تحلیل آماری به یک ساختار نظری دست پیدا کنند (۲۳). البته در مسیری متفاوت، اسکورا و سالاس^۳ بر اساس معیارهای تشخیصی اعتیاد به مواد در چهارمین نسخه راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی (DSM-4)، پرسشنامه اعتیاد به شبکه اجتماعی^۴ را تدوین کردند. این پرسشنامه ۲۴ گویه‌ای مشتمل بر سه مولفه «وسواس نسبت به شبکه‌های اجتماعی»، «فقدان کنترل شخصی» و «استفاده مفرط از شبکه‌های اجتماعی» است. با این وجود به دلیل عدم تمرکز بر تعاریف جدیدتر اعتیادهای رفتاری و همچنین نتایج ضد و نقیض پیرامون ساختار عاملی آن، در حال حاضر این پرسشنامه ابزار مناسبی تلقی نمی‌شود (۲۴). سالاس- بلاس و همکاران^۵ تلاش کردند تا با بهره‌گیری از مدل نظری گریفیت^۶ نتایج متناقض مربوط به پرسشنامه اسکورا و سالاس را مرتفع سازند، اما اقدامات آنها به ارائه یک ابزار کوتاه انجامید که هر یک از مولفه‌های آن صرفاً توسط یک گویه سنجیده می‌شود (۲۵). تک گویه‌ای بودن مولفه‌ها دقیقاً همان ایرادی است که شهناز و رحمان به طور مستدل، به ابزارهای بسیار مرتبگی چون مقیاس اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی بر گن (BSMAS)^۷ وارد می‌دانند (۲۲). در ایران نیز تلاش‌هایی جهت ساخت ابزاری خاص اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی صورت گرفته است. برای نمونه خواجه احمدی و همکاران (۱۳۹۵) با بررسی ابزارهای گوناگون از جمله مقیاس اعتیاد به اینترنت یانگ^۸ پرسشنامه ۴ مولفه‌ای (شامل عملکرد فردی، مدیریت زمان، خودکنترلی و روابط اجتماعی) اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر موبایل را طراحی کردند (۲۶). به

⁹ Harmful use of the Internet

¹⁰ Bergen's Facebook addiction (BFA)

¹¹ Mood correction

¹² Stand out

¹³ Tolerance

¹⁴ withdrawal symptoms

¹⁵ conflict

¹ Shahnawaz, Ganguli & Zou

² Social networking addiction scale

³ Escurra and Salas

⁴ Social network Addiction questionnaire

⁵ Salas-Blas & et al

⁶ Griffiths

⁷ Bergen Social Media Addiction Scale (BSMAS)

⁸ Young's Internet Addiction Scale

(اعتبار و روایی) قابل قبول است و قابلیت انطباق به جامعه ایرانی را دارد؟

روش کار

مطالعه حاضر یک پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم پسر شهرستان تربت حیدریه در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ است که مشتمل بر ۸۵۰۰ نفر می‌باشد. حجم نمونه کافی برای انتخاب نمونه از این جامعه با استفاده از فرمول کوکران برآورد شد. با روش نمونه‌گیری تصادفی و خوشه‌ای چند مرحله‌ای، ابتدا ۴ مدرسه پسرانه به عنوان خوشه انتخاب شدند و در مرحله ی بعد به صورت تصادفی ساده تعداد ۳۹۹ نفر به عنوان نمونه از این مدارس انتخاب شدند. دامنه سنی افراد نمونه در محدوده سنی ۱۵ تا ۱۸ سال با میانگین سنی ۱۶/۴۸ بود. که این دانش‌آموزان از پایه های دهم (۹۱ نفر؛ حدود ۲۳ درصد افراد نمونه)، یازدهم (۱۱۲ نفر؛ حدود ۲۸ درصد افراد نمونه) و دوازدهم (۱۹۶ نفر؛ حدود ۴۹ درصد افراد نمونه) و از سه رشته نظری علوم انسانی (۱۵۷ نفر؛ حدود ۳۹ درصد افراد نمونه)، تجربی (۱۲۹ نفر؛ حدود ۲۸ درصد افراد نمونه) و ریاضی - فیزیک (۱۱۲ نفر؛ حدود ۳۹ درصد افراد نمونه). ملاک ورود و خروج افراد نمونه از پژوهش، داشتن رایانه شخصی، تبلت یا گوشی هوشمند با قابلیت دسترسی به شبکه‌های اجتماعی حداقل به مدت ۶ ماه، عدم وجود بیماری جسمی یا روان‌شناختی (بر اساس پرونده سلامت دانش‌آموزان در مدرسه و خود اظهاری) تمایل یا عدم تمایل به ادامه همکاری در پژوهش می‌باشد.

ابزارهای سنجش

الف) مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی ۲

این مقیاس توسط شهنواز و رحمان در سال ۲۰۲۰ طراحی شده مشتمل بر ۲۱ گویه است که ۶ مولفه را مورد سنجش قرار می‌دهد. سوالات ۱، ۷، ۲۰، ۱۰، برجسته بودن^۳، ۲۲، ۶، ۲ تغییر خلق^۴، ۱۸، ۳۸،

تعارض در روابط یا سایر فعالیت‌های زندگی واقعی مانند تحصیلات، کار یا ارتباطات می‌شود) و عود^۱ (یعنی فرد معتاد به شبکه اجتماعی، پس از یک دوره خودداری و خودکنترلی، به سرعت به فعالیت افراطی در شبکه اجتماعی خود برمی‌گردد) توصیف کرد (۲۹). با تکیه بر این مبنای نظری، شهنواز و رحمان این نظریه در سه مطالعه مبادرت به ساخت ابزار خود کردند (۲۲). بدین منظور در مطالعه اول، متناسب با هر یک از ابعاد مدل فوق، گویه‌های رفتاری طراحی گردید و پس از احراز اعتبار محتوایی، ساختار عاملی آن‌ها به صورت یک مقیاس ۲۱ گویه‌ای با یک سازه مرتبه بالا و ۶ عامل در سطح اول ایجاد گردید. در مطالعه دوم ثبات در اندازه‌گیری این ابزار در یک فاصله زمانی ۲۵ روز مشخص گردید و در مطالعه سوم نیز اعتبار همگرا و واگرای این مقیاس را بررسی کردند و تمایز مفهومی آن را با جنبه‌های کلی اعتیاد به اینترنت و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی خاص (فیسبوک) مشخص کردند.

با توجه به نقطه ضعف‌هایی که هنگام مرور پیشینه در زمینه سنجش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مطرح شد و نقاط قوت مقیاس جدید اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی و اتکاء آن بر استدلال نظری و شواهد پژوهشی قابل قبول، به نظر می‌رسد که بررسی قابلیت کاربرد این ابزار در جامعه کاربران ایرانی و انطباق‌یابی آن برای نوجوانان ضروری است و می‌تواند به پر کردن بخشی از شکاف پژوهشی و دسترسی به یک ابزار سنجش تشخیصی مناسب در این حوزه کمک کند.

از طرف دیگر، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در میان کاربران نوجوان و جوان بیشتر است. از آن جا که بخش عظیم جمعیت ایران نوجوانان و جوانان هستند؛ افزایش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، ضمن آسیب‌های جدی در عملکرد ارتباطی و تحصیلی، هزینه‌های جبران‌ناپذیری برای کشور ایجاد کرده است. بر این اساس پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این مساله است که آیا مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی شهنواز و رحمان در بین نوجوانان و جوانان ایرانی دارای ویژگی‌های روانسنجی

³ salience

⁴ mood modification

¹ Recurrence

² Social Networking Addiction Scale (SNAS)

همکاران میزان آلفای کرونباخ کل مقیاس ۰/۹۴ و برای خرده مقیاس‌های رفتار اجباری، اختلال عملکرد، انصراف و تحمل به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۸، ۰/۸۱ و ۰/۷۲ گزارش کردند. پایایی بازآزمایی با فاصله زمانی دو هفته برای ابعاد این پرسشنامه بین ۰/۸۰ تا ۰/۹۱ بود (۳۱). روایی و پایایی این ابزار نیز در نوجوانان ایرانی مورد تایید قرار گرفته و مطلوب گزارش شده است (۱۶).

ج) پرسشنامه رضایت از زندگی ۷

پرسشنامه رضایت از زندگی داینر از پنج سوال کوتاه تشکیل شده و برای سنجش درک فرد از رضایت خود از زندگی استفاده می‌شود. پرسشنامه داینر در سال ۱۹۸۵ ارائه شده است (۳۲).

نمره گذاری مقیاس به صورت طیف لیکرت ۵ درجه‌ای است که از نمره یک برای کاملاً مخالفم تا ۵ کاملاً موافقم می‌باشد. دامنه نمرات آن بین ۵ تا ۲۵ می‌باشد. امتیاز بالاتر شاخص، سطوح رضایتمندی بیشتر از زندگی است (۳۳). در مطالعات مختلف روایی و پایایی آن مورد بررسی قرار گرفته است. در یکی از بررسی‌ها با محاسبه فرمول آلفای کرونباخ، ضریب پایایی برابر با ۰/۸۸ به دست آمد (۳۴). همچنین در مطالعه مشابه دیگر پرسشنامه داینر دارای روایی و پایایی بالایی است (۳۵) در پژوهش‌های مربوط به داخل کشور این ابزار پایایی مناسبی دارد و آلفای کرونباخ آن در محدوده ۰/۷۳ تا ۰/۸۳ قرار دارد (۳۶، ۳۷) در پژوهش حاضر میزان آلفای کرونباخ ۰/۷۵ است.

افزون بر موارد فوق، جهت تعیین میزان فعالیت در شبکه‌های اجتماعی و همچنین میزان استفاده از گوشی هوشمند، از طریق دو سوال منفرد پیرامون زمان صرف شده مورد ارزیابی قرار گرفت.

در ادامه به منظور بررسی هدف پژوهش و آماده سازی ابزار جهت انطباق یابی و تعیین ویژگی‌های روان‌سنجی «مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی»، ابتدا، نسخه انگلیسی آن به فارسی برگردانده شد. سپس، به منظور دست یافتن به یک ترجمه دقیق با کمک دو متخصص زبان انگلیسی فرایند ترجمه معکوس روی این ترجمه صورت گرفت و میزان تطابق آن با نسخه اصلی بررسی

تحمل^۱، ۶،۱۱،۱۳،۲۱، ۶،۱۱،۱۳،۲۱، ۱۴،۱۵،۱۷، تعارض^۲، ۴،۹،۱۲،۱۹، ۴،۹،۱۲،۱۹، عود^۳ را در کاربران نوجوان و جوان شبکه‌های اجتماعی می‌سنجد. نحوه پاسخ‌دهی به گویه‌ها بر اساس یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (از اصلاً = ۱ تا همیشه = ۵) می‌باشد. در این مقیاس حداقل نمره ۲۱ و حداکثر نمره ۱۰۵ است. شهناز و رحمان در طی سه مطالعه این ابزار را تدوین و شواهد روانسنجی آن را مورد بررسی قرار دادند (۲۲). اعتبار محتوایی با تحلیل نظرات ۵ پژوهشگر مشخص شد. همچنین با کمک روش تحلیل عاملی تاییدی، ساختار ۶ عاملی نظری این پرسشنامه مورد تایید قرار گرفت و گویه‌ها بار عاملی مناسبی روی عوامل خود داشتند. در سطح اول این تحلیل دامنه بارهای عاملی گویه‌ها ۰/۶۵ بین تا ۰/۸۷ و در سطح دوم بارهای عاملی عامل‌های سطح اول روی عامل سطح بالاتر بین ۰/۷۴ تا ۰/۹۶ قرار داشت. محاسبه شاخص‌های برازش χ^2/df برابر با ۳/۷۱، CFI، ۰/۹۳؛ GFI، ۰/۹۰؛ RMSEA، ۰/۰۷ بیانگر برازش قابل قبول مدل نظری این مقیاس است. اعتبار همگرا و واگرای مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نیز با ابزارهای «استفاده مشکل ساز از اینترنت» (۰/۷۳)، «اعتیاد به فیسبوک» (۰/۵۰)، «میانگین روزانه زمان صرف شده در اینترنت» (۰/۳۸)، «احساس تنهایی» (۰/۲۳) و «رضایت از زندگی» (۰/۱۵-) بررسی و احراز شد. نتیجه بررسی پایایی همسانی درونی، ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۴ را به دست داد. همچنین در یک فاصله زمانی ۲۵ روز نیز پایایی بازآزمایی این مقیاس ۰/۸۸ به دست آمد. این نتایج بیانگر پایایی مطلوب این ابزار است.

ب) پرسشنامه اعتیاد به گوشی هوشمند^۵

این مقیاس توسط لین و چانگ^۶ با هدف تشخیص و غربالگری افراد مبتلا به اعتیاد به گوشی هوشمند در ۲۶ گویه و ۴ عامل (اختلال در عملکرد، نشانه‌های ترک، رفتار اجباری و تحمل) تدوین گردید (۳۰). نمره گذاری آن روی یک طیف لیکرت از ۱ برای (کاملاً مخالفم) تا ۴ برای (کاملاً موافقم) است. لین و

⁵ smartphone addiction inventory (SPAI)

⁶ Lin and Chang

⁷ The Satisfaction with Life Scale (SWLS)

¹ tolerance

² withdrawal symptoms

³ conflict

⁴ relapse

AMOS، و آزمون‌های آمار توصیفی و استنباطی، ویژگی‌های روانسنجی مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی بررسی شد که در ادامه نتایج آن گزارش شده است.

نتایج

ابتدا به منظور دست یابی به یک تصویر کلی از وضعیت گویه‌های مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، شاخص‌های توصیفی نظیر میانگین، انحراف معیار و میزان آلفا پس از حذف هر گویه محاسبه گردید که نتایج آن در جدول ۱ آورده شده است.

شد و بر این اساس، ترجمه فارسی گویه‌هایی که تطابق کمی داشتند، مورد بازنگری قرار گرفت و ترجمه نهایی آماده شد. در ادامه به منظور گردآوری داده‌ها ضمن اخذ موافقت مسئولین ذیربط در کمیته پژوهش آموزش و پرورش شهرستان تربت حیدریه از میان دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم پسرانه اطلاعات کسب گردید. جهت رعایت اخلاق پژوهشی به شرکت کنندگان در پژوهش نسبت به حفظ اطلاعات شخصی و هویتی اطمینان داده شد و پرسشنامه‌های تحقیق به صورت مدام و کاغذی توسط افراد نمونه تکمیل گردید. پس از اجرای پرسشنامه‌ها و گردآوری اطلاعات به کمک نسخه ۲۴ نرم افزار SPSS و

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی گویه‌های مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی

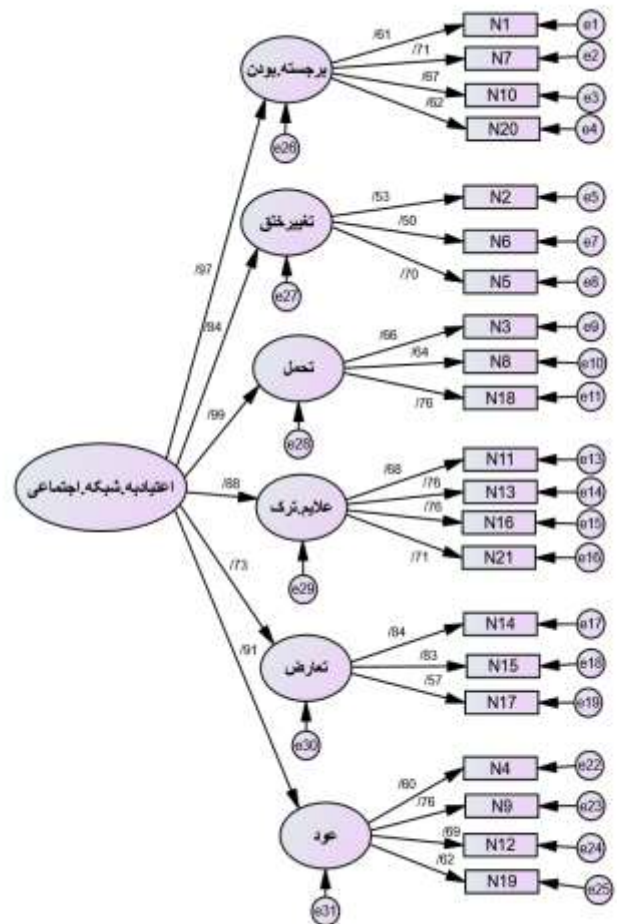
شماره گویه	میانگین	انحراف معیار	مقدار α پس از حذف گویه
۱	۲/۴۴	۱/۰۱	۰/۹۲۶
۲	۲/۶۳	۱/۰۸	۰/۹۲۹
۳	۲/۲۰	۱/۲۰	۰/۹۲۵
۴	۲/۶۴	۱/۲۵	۰/۹۲۷
۵	۲/۷۸	۱/۲۰	۰/۹۲۶
۶	۲/۶۸	۱/۱۳	۰/۹۲۹
۷	۲/۷۶	۱/۳۰	۰/۹۲۴
۸	۳/۰۸	۱/۳۹	۰/۹۲۶
۹	۲/۵۳	۱/۲۹	۰/۹۲۴
۱۰	۲/۶۵	۱/۲۰	۰/۹۲۵
۱۱	۲/۶۹	۱/۲۷	۰/۹۲۵
۱۲	۲/۴۶	۱/۱۷	۰/۹۲۵
۱۳	۲/۲۵	۱/۱۹	۰/۹۲۵
۱۴	۲/۱۳	۱/۳۲	۰/۹۲۶
۱۵	۲/۳۰	۱/۳۵	۰/۹۲۶
۱۶	۲/۴۶	۱/۲۰	۰/۹۲۴
۱۷	۲/۳۲	۱/۲۸	۰/۹۲۵
۱۸	۲/۵۷	۱/۲۶	۰/۹۲۳
۱۹	۲/۴۱	۱/۲۲	۰/۹۲۶
۲۰	۲/۸۴	۱/۳۱	۰/۹۲۶
۲۱	۲/۲۲	۱/۲۱	۰/۹۲۴

گویه ها روی عامل های مربوطه دارای بار عاملی بالایی (بالتر از ۰/۳۰) هستند و مطلوب می باشند و در نتیجه هیچ گویه ای حذف نمی شود. همچنین ۶ عامل این مقیاس بر روی عامل زیربنایی کلی خود (اعتیاد به شبکه های اجتماعی) به خوبی بار شده اند. در جدول ۲ نتایج تحلیل عاملی مرتبه دوم و بارهای عاملی مربوط به خرده مقیاس های تشکیل دهنده هر یک از مقیاس ها در حالت استاندارد و غیراستاندارد آورده شده است. همچنین مقادیر بحرانی و سطح معنی داری مربوط به هر یک از خرده مقیاس ها ارائه شده است.

جدول ۲. نتایج تفصیلی آزمون تحلیل عاملی مقیاس اعتیاد به شبکه های اجتماعی

مؤلفه	گویه	بارعاملی استاندارد	بارعاملی غیراستاندارد	مقدار بحرانی معناداری	سطح
	۱	۰/۶۱	۱	-	-
برجسته بودن	۷	۰/۷۱	۱/۵	۱۲/۰۵	۰/۰۰۰۱
	۱۰	۰/۶۷	۱/۳۲	۱۱/۶۲	۰/۰۰۰۱
	۲۰	۰/۶۲	۱/۳۳	۱۰/۹۵	۰/۰۰۰۱
	۲	۰/۵۳	۱	-	-
تغییر خلق	۶	۰/۵۰	۰/۹۸	۷/۷۶	۰/۰۰۰۱
	۵	۰/۷۰	۱/۴۵	۹/۳۵	۰/۰۰۰۱
	۳	۰/۶۶	۱	-	-
تحمل	۸	۰/۶۴	۱/۱۱	۱۲/۱۶	۰/۰۰۰۱
	۱۸	۰/۷۶	۰/۲۱	۱۴/۱۷	۰/۰۰۰۱
	۱۱	۰/۶۸	۱	-	-
علایم ترک	۱۳	۰/۷۶	۱/۰۴	۱۴/۰۶	۰/۰۰۰۱

همان گونه که در جدول ۱ مشاهده می شود، در این مقیاس ضریب همسانی درونی مقیاس در تمام سوالات بیشتر و مساوی ۰/۹۴ است. ضریب آلفای کل مقیاس ۰/۹۵ می باشد. ضریب آلفای کرونباخ برای مؤلفه های مقیاس به ترتیب، برجستگی ۰/۸۳، تغییر خلق و خو ۰/۸۲، تحمل ۰/۸۱، انصراف ۰/۷۹، تعارض ۰/۷۵ و عود ۰/۸۵ به دست آمد. در ادامه جهت بررسی ساختار عاملی و احراز روایی مقیاس اعتیاد به شبکه های اجتماعی، از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. بدین منظور با استفاده از نرم افزار ایموس (AMOS) مطابق با شکل ۱، مدل شش عاملی مفروض این مقیاس ترسیم و پارامترهای آن برآورد گردید.

شکل ۱. نمودار تحلیل عاملی تأییدی مقیاس اعتیاد به شبکه های اجتماعی

مطابق با نتایج به دست آمده، تحلیل عاملی تأییدی یک ساختاری عاملی مرتبه بالاتر را نشان می دهد به نحوی که تمامی

درجه آزادی تعدیلی است، استفاده شده که نتایج آن در جدول ۳ درج شده است.

جدول ۳. شاخص های برازش مدل عاملی

شاخص	دامنه مورد قبول	مقدار مشاهده شده	ارزیابی نتایج
χ^2		۴۴۱/۹۴۶	مناسب
χ^2/DF	$\chi^2/DF < 2$	۲/۴۶	مناسب
GFI	$GFI \geq 0.80$	۰/۹۱	مناسب
RMSEA	$RMSEA \leq 0.08$	۰/۰۵	مناسب
CFI	$CFI \geq 0.90$	۰/۹۳	مناسب
AGFI	$AGFI \geq 0.90$	۰/۸۸	مناسب

طبق جدول ۳ محاسبه شاخص های برازش بیانگر آن است که مقدار مجذوری χ^2 تعدیل شده برابر با ۲/۴۶ است که می توان گفت تطبیق مناسب است. خطای ریشه مجذور میانگین تقریب (RMSEA) برابر ۰/۰۵ است که از ملاک مورد نظر (۰/۰۸) کوچک تر است. همچنین مقادیر مربوط به شاخص های GFI، AGFI و CFI همگی بالاتر از ۰/۹۰ هستند. این نتایج بیانگر برازش مطلوب مدل مرتبه دوم تحلیل عامل تاییدی مقیاس اعتیاد به شبکه های اجتماعی است.

اعتبار همگرا و واگرای مقیاس اعتیاد به شبکه های اجتماعی با محاسبه همبستگی دو متغیری نمره کلی و مولفه های آن با مولفه های مقیاس اعتیاد به گوشی هوشمند لین و چانگ، مقیاس رضایت از زندگی داینر و نمره مدت زمان فعالیت در شبکه های اجتماعی و زمان صرف شده گوشی هوشمند بررسی شد که نتایج آن در جدول ۴ آمده است.

۱۶	۰/۷۶	۱/۰۶	۱۴/۱۴	۰/۰۰۰۱
۲۱	۰/۷۱	۰/۹۹	۱۳/۳۰	۰/۰۰۰۱
۱۴	۰/۸۴	۱	-	-
۱۵	۰/۸۳	۱	۱۷/۲۹	۰/۰۰۰۱
۱۷	۰/۵۷	۰/۶۶	۱۱/۹۵	۰/۰۰۰۱
۴	۰/۶۰	۱	-	-
۹	۰/۷۶	۱/۳۱	۱۲/۲۴	۰/۰۰۰۱
۱۲	۰/۶۹	۱/۰۷	۱۱/۵۱	۰/۰۰۰۱
۱۹	۰/۶۲	۱	۱۰/۶۶	۰/۰۰۰۱

با توجه به نتایج جدول ۲ در سطح اول سازه اعتیاد به شبکه های اجتماعی بارهای عاملی کل گویه ها ۶۵ در دامنه ای بین ۰/۵۰ تا ۰/۸۴ قرار دارد. در سطح دوم سازه نیز، بارهای عاملی عامل های سطح اول روی عامل سطح بالاتر بین ۰/۷۳ تا ۰/۹۹ قرار دارد که با توجه به مقادیری بحرانی به دست آمده، تمامی پارامترهای برآورد شده در سطح ۰/۰۰۰۱ معنادار هستند.

در ادامه، به منظور بررسی میزان برازش مدل با داده ها از شاخص های برازش مجذور χ^2 تعدیل شده (نسبت آماری آزمون χ^2 به درجه آزادی)، شاخص نیکویی برازش (GFI) که شاخصی برای ارزیابی کیفیت برازش مدل با داده ها است. ریشه میانگین مربع خطای تقریب (RMSEA) به عنوان شاخصی برای سنجش خطای تقریب در مدل تحلیل عاملی و شاخص برازش مقایسه ای (CFI) که شاخصی برای ارزیابی کیفیت برازش مدل با داده ها و شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI) به منظور ارزیابی کیفیت میزان تطابق مدل با داده ها با در نظر گرفتن

افزون بر این، در مقایسه با مطالعه مذکور، مدل پژوهش حاضر از برآزش مطلوب تری برخوردار است. این موضوع بیانگر روایی سازه ای قابل اتکاء مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در نوجوانان مورد مطالعه است.

در بررسی روایی همگرایی سازه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با اعتیاد به گوشی هوشمند، مشخص شد که این دو سازه هم در سطح نمرات کلی و هم در سطح روابط میان مولفه‌های فرعی خود ارتباط بسیاری قوی با یکدیگر دارند و می‌تواند گفت این دو سازه به طور کلی ۶۹ درصد از واریانس یکدیگر را تبیین می‌کنند. این نتیجه نشان می‌دهد که مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در عین تمایزات مفهومی، همپوشی خوبی با دیگر اعتیاد رفتاری مشابه و نزدیک با خود (اعتیاد به گوشی هوشمند) دارد. این نتیجه همسو با نتیجه شهناز و رحمان (۲۰۲۰) است که نشان دادند استفاده آسیب‌زا از اینترنت (۵۳ درصد) و همچنین اعتیاد به فیسبوک (۲۵ درصد)، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را تبیین می‌کنند. البته میزان واریانس تبیین شده در پژوهش حاضر بالاتر است. دلیل احتمالی بخشی از این واریانس می‌تواند مبتنی بر موبایل بودن بیشتر شبکه‌های اجتماعی باشد. در حالی که در بین افراد در معرض استفاده آسیب‌زا از اینترنت و همچنین فیسبوک، می‌توان طیفی از کاربران رایانه‌های شخصی، تبلت، لپ‌تاپ، و ... را مشاهده کرد. نکته دیگر اینکه با توجه به شناختی که محققان حاضر از افراد مورد مطالعه خود دارند، کاربرد بیشتر گوشی هوشمند در افراد نمونه حاضر در مقایسه با نمونه پژوهش شهناز و رحمان (۲۰۲۰) محتمل می‌باشد. در خصوص مدت فعالیت در شبکه‌های اجتماعی و میزان استفاده روزانه افراد از گوشی هوشمند نیز در بیشتر موارد شواهد موجود دلالت بر همگرایی بین این دو شاخص و نمرات افراد در مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی دارد. مخصوصاً همبستگی بالای این دو شاخص با مولفه تحمل، تایید کننده همگرایی مورد سوال در این پژوهش است. نتیجه اخیر با نتیجه شهناز و رحمان (۲۰۲۰) خصوصاً در زمینه مدت زمان فعالیت در شبکه‌های اجتماعی، مطابقت و همسویی دارد. البته بالا بودن مقادیر همبستگی مربوط به اعتیاد به گوشی هوشمند، قابل درک است. چرا که گوشی هوشمند ابزار ورود به شبکه‌های اجتماعی است و به دلیل اینکه گوشی هوشمند برای

در نهایت مولفه عود با تمام نمره‌ی کلی اعتیاد به گوشی هوشمند ($r = 0.76$ و $P < 0.01$) و تمامی مولفه‌های آن و همچنین مدت فعالیت در شبکه اجتماعی ($r = 0.21$ و $P < 0.05$) و زمان صرف شده با گوشی هوشمند ($r = 0.49$ و $P < 0.001$)، همبستگی مثبت و با رضایت از زندگی ($r = -0.31$ و $P < 0.01$) همبستگی منفی دارد.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر، با هدف انطباق‌یابی و تعیین ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی برای نوجوانان ایرانی بود. بدین منظور، اعتبار سازه‌ای این ابزار با استفاده از آزمون تحلیل عاملی تاییدی و محاسبه اعتبار همگرا و واگرا محاسبه و پایایی آن از طریق محاسبه آلفای کرونباخ در نمونه‌ای از دانش‌آموزان نوجوان مقطع دوم متوسطه شهر تربت حیدریه بررسی شد. نتایج آزمون تحلیل عاملی تایید نشان داد که تمامی گویه‌های مقیاس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی بر عامل‌های مرتبط با خود به طور مطلوبی بار می‌شوند و در مجموع مدل مرتبه دوم این سازه تایید می‌شود. این نتیجه در حالت کلی خود، همسو با نتایج شهناز و رحمان (۲۰۲۰) است و تاییدی بر مدل نظری گریفیث (۲۰۰۵) پیرامون اعتیادهای رفتاری است. اما در جزئیات، مقایسه نتایج این مطالعه با نتایج شهناز و رحمان (۲۰۲۰)، تفاوت‌هایی در میزان بارهای عاملی مشاهده می‌شود که در بیشتر موارد به دلیل تفاوت‌های فرهنگی، زبانی و سنی نمونه‌های دو مطالعه قابل تبیین است. نکته قابل توجه این است که مدل مورد بررسی در پژوهش حاضر از برآزش بالاتری برخوردار بود. همچنین در پژوهش حاضر به نظر می‌رسد که وزن مولفه‌های تغییر خلق، و عود، تا حدودی کمتر است. این موضوع می‌تواند ناشی از درگیری هیجانی کمتر نوجوانان ایرانی در شبکه‌های اجتماعی باشد. از طرفی به نظر می‌رسد که مولفه تعارض وزن بیشتری در تبیین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی دارد. به دلیل بافت سنتی خانواده‌های ایرانی بخصوص افراد نمونه حاضر، بروز تعارض‌های بین کاربر و والدین و اطرافیان و همچنین تعارض‌های درون فردی می‌تواند بروز بیشتری داشته باشد و در واقع تعارض انعکاسی از غیرمعمول بودن استفاده از شبکه‌های اجتماعی در این بافت است.

افراد نمونه امکان بررسی پایایی بازآزمایی مقیاس فراهم نشد. نظر به اینکه پایداری این نوع از اعتیاد رفتاری در پژوهش شهناز و رحمان (۲۰۲۰) قابل توجه بود، پیشنهاد می شود که در پژوهش های آتی این شکل از پایایی نیز در ایران مورد بررسی قرار گیرد. اکتفا کردن به پرسشنامه این احتمال را ایجاد می کند که شرکت کنندگان در پژوهش با کم یا بیش برآورد کردن پاسخ های خود، بر نتیجه اثر گذار باشند. همچنین نمونه پژوهش حاضر محدود به یک نوجوانان پسر در یکی از شهرستان های نسبتاً کوچک بود. این در حالی است که در مورد روند اعتیادهای رفتاری گفته می شود که بر حسب سن و جنسیت، ممکن است این گونه اعتیادها به متغیرهای جمعیت شناختی اجتماعی مانند ویژگی های شهری که شرکت کنندگان در آن زندگی می کنند، دسترسی به اینترنت، محل اتصال آنها به اینترنت یا شبکه اجتماعی (خانه، محیط کار یا تحصیل، یا کافی نت)، امکانات تکنولوژیکی که افراد به آنها دسترسی دارند و برخی مسائل مربوط به عملکرد خانواده مرتبط باشد. بنابراین انجام یک تحلیل نظامند که در آن متغیرهای مشابه را مورد مطالعه قرار می دهد، می تواند امکان تعیین عوامل تشکیل دهنده سازه اعتیاد به شبکه های اجتماعی را فراهم سازد.

ملاحظات اخلاقی

مقاله برگرفته از پایان نامه و دارای مصوبه کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه علوم پزشکی سمنان با شناسه IR . SEMUMS . REC . 1402 . 005 می باشد.

تشکر و قدردانی

از همکاری مسئولان اداره آموزش و پرورش شهرستان تربت حیدریه و تمامی دانش آموزان شرکت کننده در پژوهش تشکر و قدردانی می شود.

تعارض منافع

هیچ گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

فرد معتاد به شبکه های اجتماعی یک ابژه است و عینیت دارد، رفتار اعتیادی خود را بر این ابزار متمرکز می سازد.

در بررسی واگرایی مقیاس اعتیاد به شبکه های اجتماعی با رضایت از زندگی، نتایج به خوبی تعیین کننده واگرایی سازه ها است. به نحوی که فرد وابسته به شبکه های اجتماعی مخصوصاً وقتی که تعارضات فرد با اطرافیان در رابطه با فعالیت در شبکه های اجتماعی بالا می گیرد، از زندگی خود چندان رضایت ندارد.

در بررسی پایایی یا قابلیت اطمینان مقیاس هم مشخص شد که مقیاس اعتیاد به شبکه های اجتماعی، از پایایی بالایی برخوردار است. این نتیجه نیز با نتایج به دست آمده در پژوهش شهناز و رحمان (۲۰۲۰) همسویی قابل توجهی دارد.

نتیجه گیری کلی

در مجموع، یافته های مطالعه حاضر از ویژگی های فنی اعتبار و پایایی مقیاس اعتیاد به شبکه های اجتماعی حمایت کرد. علاوه بر این از منظر پژوهشی مطالعه حاضر نشان داد که نظریه گریفیث از اعتبار کلی برخوردار است و می تواند اطلاعات مفیدی را در مورد کارآیی مقیاس اعتیاد به شبکه های اجتماعی به عنوان ابزار بررسی اعتیاد کاربران نوجوان و جوان به شبکه های اجتماعی، در اختیار پژوهشگران و درمانگران قرار دهد؛ خصوصاً اینکه مطابق با نتایج، این مقیاس هم به صورت یک بعدی و هم با ابعاد چندگانه خود قابل کاربرد است. این مهم برای مشاوران، مربیان و تصمیم گیرندگان در امر آموزش بسیار مهم است. سازندگان این مقیاس برای این مقیاس نقطه برشی تعیین نکرده اند، با توجه به تایید ساختار عاملی این ابزار در ایران، پیشنهاد می شود که در مطالعات آتی در جمعیت های بزرگ نقاط برش ابزار جهت شناسایی افراد دارای اعتیاد به شبکه های اجتماعی خفیف، متوسط، شدید و یا تعیین گروه های بهنجار و نابهنجار اقدام شود. همچنین این پژوهش روی جمعیت دانش آموزی و غیربالینی صورت گرفت، بنابراین روایی افتراقی آن و توان آن در تشخیص گروه های عادی و بهنجار چندان روشن نیست. بنابراین پیشنهاد می شود که روایی افتراقی این مقیاس از طریق مقایسه گروه های عادی و گروه هایی که به صورت بالینی تشخیص اعتیاد به اینترنت و شبکه های اجتماعی گرفته اند، مورد بررسی قرار گیرد. یکی از محدودیت های پژوهش حاضر این بود که به دلیل عدم همکاری

Referece

1. Ostendorf S, Müller SM, Brand M. Neglecting long-term risks: Self-disclosure on social media and its relation to individual decision-making tendencies and problematic social-networks-use. *Frontiers in Psychology*. 2020 Oct 27;11:2913.
2. Ellison, N. B. & Boyd, D. Sociality through Social Network Sites. In W. H Dutton (Ed.), *The Oxford Handbook of Internet Studies*. Oxford: Oxford University Press 2013 Mar 151_172 <http://dx.doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199589074.013.0008>
3. Bayer JB, Triêu P, Ellison NB. Social media elements, ecologies, and effects. *Annual review of psychology*. 2020 Jan 4;71:471-97..
4. Rhee L, Bayer JB, Lee DS, Kuru O. Social by definition: How users define social platforms and why it matters. *Telematics and informatics*. 2021 Jun 1;59:101538.
5. Kong Q, Lai-Ku KY, Deng L, Yan-Au AC. Motivation and perception of Hong Kong university students about social media news. *Comunicar*. 2021;29(67).
6. Tankovska H. Social media use during COVID-19 worldwide–Statistics & facts. Statista. <https://www.statista.com/topics/7863/social-media-use-during-coronavirus-covid-19-worldwide>. 2021.
7. We Are Social, Hootsuite. Digital 2022: Global Overview Report [Internet]. 2022 [cited 2022 Mar 7]. Available from: <https://www.wearesocial.com/digital-2022>.
8. Barry CT, Sidoti CL, Briggs SM, Reiter SR, Lindsey RA. Adolescent social media use and mental health from adolescent and parent perspectives. *Journal of adolescence*. 2017 Dec 1;61:1-1.
9. Pertegal Vega MA, Oliva Delgado A, Rodríguez Meirinhos A. Revisión sistemática del panorama de la investigación sobre redes sociales: Taxonomía sobre experiencias de uso. *Comunicar*. 2019;60:81-91.
10. Gupta S, Bashir L. Social networking usage questionnaire: development and validation in an Indian higher education context. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 2018 Oct 1;19(4):214-27.
11. Griffiths MD, Kuss DJ, Demetrovics Z. Social networking addiction: An overview of preliminary findings. *Behavioral addictions*. 2014 Jan 1:119-41.
12. Sayyed-Ghaleh FS, Talebi N, Khoshgoftar M, Pirzadeh A. Prevalence of Internet Addiction and Some Related Factors in Students of Isfahan University of Medical Sciences, Iran, in 2019-2020. *Journal of Health System Research*. 2022 Mar 10;18(1):1-7.
13. Tyagi T, Meena S. Online social networking and its relationship with mental health and emotional intelligence among female students. *Clinical Epidemiology and Global Health*. 2022 Sep 1;17:101131.
14. Tang CS, Koh YY. Online social networking addiction among college students in Singapore: Comorbidity with behavioral addiction and affective disorder. *Asian journal of psychiatry*. 2017 Feb 1;25:175-8.
15. Nguyen TH, Lin KH, Rahman FF, Ou JP, Wong WK. Study of depression, anxiety, and social media addiction among undergraduate students.
16. Delavarpour M. A., Aramdahaneh A., Nikmanesh S. The Role of the Smartphone Addiction in Adolescence's Mental Health, *Journal of New Media Studies*, 2022; 7(28), 305-337.
17. World Health Organization. Public health implications of excessive use of the internet, computers, smartphones and similar electronic devices: Meeting report, Main Meeting Hall, Foundation for Promotion of Cancer Research, National Cancer Research Centre, Tokyo, Japan, 27-29 August 2014. *World Health Organization*; 2015.

18. Cerniglia L, Guicciardi M, Sinatra M, Monacis L, Simonelli A, Cimino S. The use of digital technologies, impulsivity and psychopathological symptoms in adolescence. *Behavioral Sciences*. 2019 Jul 24;9(8):82.
19. Ruiz-Ruano AM, López-Salmerón MD, Puga JL. Evitación experiencial y uso abusivo del smartphone: un enfoque bayesiano. *Adicciones*. 2020;32(2):116-27.
20. Lupano Perugini ML, Castro Solano A. Rasgos de personalidad, bienestar y malestar psicológico en usuarios de redes sociales que presentan conductas disruptivas online. *Interdisciplinaria*. 2021 May;38(2):7-23.
21. Kuss DJ, Griffiths MD. Social networking sites and addiction: Ten lessons learned. *International journal of environmental research and public health*. 2017 Mar;14(3):311.
22. Shahnawaz MG, Rehman U. Social networking addiction scale. *Cogent psychology*. 2020 Dec 31;7(1):1832032.
23. Shahnawaz, M. G., Ganguli, N., & Zou, M. Z. Social Networking Addiction Scale. Prasad Psycho Corporation. <https://prasadpsycho.com/product/social-networking-addiction-scale-14-18-yrs/> (2013).
24. Ecurra, M., and Salas, E. Construcción y validación del cuestionario de adicción a redes sociales (ARS) [Construction and validation of the questionnaire of social networking addiction (ARS)]. *Liberabit*, 2014; 20, 73–91.
25. Salas-Blas E, Merino-Soto C, Pérez-Amezcuca B, Toledano-Toledano F. Social networks addiction (SNA-6)—short: validity of measurement in mexican youths. *Frontiers in Psychology*. 2022 Jan 12;12:774847.
26. Khajeahmadi M, Pooladi S, Bahreini M. Design and Assessment of Psychometric Properties of the Addiction to Mobile Questionnaire Based on Social Networks. *IJPN* 2017; 4 (4) :43-51
27. Sadeghzadeh R, Ahadi H, Doratj F, Manshaei G. Development and Examination of Psychometric Properties of Questionnaire on Addiction to Virtual Social Networks in Adolescents. *Educational Measurement and Evaluation Studies*. 2019 Jan 21;8(24):235-64.
28. Griffiths M. A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance use*. 2005 Jan 1;10(4):191-7.
29. Kuss, D., & Griffiths, M. (2011). Online social networking and addiction—a review of the psychological literature. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 8(12), 3528–3552. <https://doi.org/http://dx.doi.10.3390/ijerph8093528>
30. Panayides P, Walker MJ. Evaluation of the psychometric properties of the Internet Addiction Test (IAT) in a sample of Cypriot high school students: The Rasch measurement perspective. *Europe's Journal of Psychology*. 2012 Aug 29;8(3).
31. Griffiths M. Internet addiction-time to be taken seriously?. *Addiction research*. 2000 Jan 1;8(5):413-8.
32. Andreassen CS, Torsheim T, Brunborg GS, Pallesen S. Development of a Facebook addiction scale. *Psychological reports*. 2012 Apr;110(2):501-17.
33. Wang CW, Ho RT, Chan CL, Tse S. Exploring personality characteristics of Chinese adolescents with internet-related addictive behaviors: Trait differences for gaming addiction and social networking addiction. *Addictive behaviors*. 2015 Mar 1;42:32-5.
34. Bazarova NN, Choi YH. Self-disclosure in social media: Extending the functional approach to disclosure motivations and characteristics on social network sites. *Journal of communication*. 2014 Aug 1;64(4):635-57.
35. Ghali H, Ghammem R, Zammit N, Fredj SB, Ammari F, Maatoug J, Ghannem H. Validation of the Arabic version of the Bergen Facebook Addiction Scale in Tunisian adolescents. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*. 2019 Sep 24;34(1):20190077.

36. Lin YH, Pan YC, Lin SH, Chen SH. Development of short-form and screening cutoff point of the Smartphone Addiction Inventory (SPAI-SF). *International journal of methods in psychiatric research*. 2017 Jun;26(2):e1525.
37. Lin YH, Chang LR, Lee YH, Tseng HW, Kuo TB, Chen SH. Development and validation of the Smartphone Addiction Inventory (SPAI). *PloS one*. 2014 Jun 4;9(6):e98312.
38. Diener ED, Emmons RA, Larsen RJ, Griffin S. The satisfaction with life scale. *Journal of personality assessment*. 1985 Feb 1;49(1):71-5.
39. Gorgi, Y., Keivanpour, R. The effectiveness of positive thinking training on hope and life satisfaction in mothers with disabled children. *Psychology of Exceptional Individuals*, 2022; 12(47): 151-172. doi: 10.22054/jpe.2023.68437.2467
40. Jowkar B. The mediating role of resilience in the relationship between general and emotional intelligence and life satisfaction. *Contemporary Psychology, Biannual Journal of the Iranian Psychological Association*. 2008 Feb 10;2(2):3-12.
41. Galanakis M, Lakioti A, Pezirkianidis C, Karakasidou E, Stalikas A. Reliability and validity of the Satisfaction with Life Scale (SWLS) in a Greek sample. *International Journal of Humanities and Social Studies*. 2017;5(2):120-7.
42. Bayani A.A., Kouchaki A.M., Goudarzi H.. The Reliability And Validity Of The Satisfaction With Life Scale. *Developmental Psychology (Journal Of Iranian Psychologists)*[Internet]. 2007;3(11):259-265. Available from: <https://sid.ir/paper/101405/en>
43. Gh S. The comparative Study of The Relationship between Identity Aspects with Life Satisfaction in Students of Farhangian University. *Educational and Scholastic studies*. 2015 Sep 23;4(2):147-63.

Original Article

Psychometric Characteristics of the Social Network Addiction Scale

Received: 16/07/2023 - Accepted: 17/09/2023

Mohammad Salehi Manzari¹
Mohammadagha Delavarpour^{2*}
Siavash Talepasand³

¹ Master& student, Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Semnan University, Semnan, Iran

² Assistant Professor, Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Education, Semnan University, Semnan, Iran

³ Associate professor of psychology, Faculty of psychology and education, University of Semnan, Semnan, Iran

Email:
mdelavarpour@semnan.ac.ir

Abstract

Introduction

Along social networks expansion and diversity, addiction to these networks has been increased among teenage users. The aim of this study was to determine the psychometric properties of the Social Networking Addiction Scale (SNA) among high school students.

Material and Method

The study population consisted of students in the city of Torbat Heydariyeh in Iran in the academic year 2022-2023. After a multi-stage cluster sampling method, 399 students were selected and completed the SNA, Smartphone Addiction Scale, and Satisfaction with Life Scale. Confirmatory factor analysis and Cronbach's alpha were used to assess the construct validity and internal consistency.

Results

The second-order confirmatory factor analysis supported the internal validity of the SNA for measuring salience, mood modification, tolerance, withdrawal, conflict, and relapse empirically. In terms of convergent and discriminant validity, the overall correlation of SNA and its dimensions with smartphone addiction was positive and significant ($P < 0.01$, $r = 0.83$), while with satisfaction with life was negative and significant ($P < 0.01$, $r = -0.34$). In addition, internal consistency coefficients of SNA subscales ranged from 0.73 to 0.97.

Conclusion

The results of this study supported the Griffiths' theory and indicated that the SNA has appropriate psychometric properties and is a suitable tool for measuring social networking addiction in Iranian male high school students.

Key words

Social network Addiction, Scale, Psychometrics, Students

Acknowledgement: There is no conflict of interest